

UDC 346.1

REGLEMENTAREA RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRAȚIUNILE ECONOMICE ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII BELARUS ȘI A REPUBLICII MOLDOVA

Alexandra TIGHINEANU,
doctorand

SUMMARY

The economic activity of the state, regardless of political and social system in the state is one of the main links of the existence and functioning of the state. It is in the making of foreign economic relations rotate the main sources of state financial. We analyze the regulation of criminal liability for economic crimes legislation of Belarus and Moldova. We chose the Republic of Belarus as a part of the same Soviet system, as well as Moldova and currently is a member of CSI and is a state with which our country working in the field of economic relations.

Key words: economic crimes, economic relations, economic activity, unfair competition, criminal liability, trade secret.

REZUMAT

Activitatea economică a statului, indiferent de orînduirea socială și politică din stat este una din cele mai principale verigi de existență și funcționare a statului. Anume în cadrul efectuării relațiilor economice externe se rotesc principalele surse financiare ale statului. În articolul dat, vom analiza reglementarea răspunderii penale pentru infracțiuni economice în legislația Republicii Belarus și a Republicii Moldova. Am ales Republica Belarus deoarece a făcut parte din același sistem sovietic, ca și Republica Moldova, iar în prezent este membră a CSI și reprezintă un stat cu care țara noastră colaborează în domeniul relațiilor economice.

Cuvinte-cheie: infracțiuni economice, relații economice, activitate economică, concurență neloială, răspundere penală, secret comercial.

Introducere. Relațiile economice, reprezintă un domeniu foarte important pentru economia oricărui stat. Din aceste considerente este absolut strict necesar ca în acest domeniu să fie creat mecanismul juridic de reglementare a acestor relații, care să nu afecteze relațiile economice externe, să nu afecteze potențialul economic a statului, să nu știrbească imaginea statului pe arena mondială etc. Actualitatea temei date se datorează faptului că, la ora actuală sunt comise din ce în ce mai multe infracțiuni economice de către persoanele cu funcții publice, cât și de responsabili din cadrul numeroaselor întreprinderi private.

Scopul articolului. Scopul articolului este de a realiza o analiză comparativă privind răspunderea penală pentru infracțiunile economice în legislația penală a Republicii Belarusi și Republicii Moldova și a evidenția principalele diferențe în acest sens.

Metodele aplicate și materialele utilizate. La elaborarea articolului au fost utilizate mai multe metode de cercetare printre care metoda istorică, metoda analizei, metoda sintezei, metoda comparației ș.a. În calitate de materiale științifice au fost utilizate Codul penal al Republicii Moldova, Codul penal al Republicii Belarus, Comentariul Codului penal al Republicii Moldova.

Rezultate obținute și discuții. Primele idei despre crimă în domeniul economic, au apărut în anii 40 ai secolului trecut, în lucrarea criminologul american Edwin Sutherland „criminalitatea gulerașelor albe”, prin care a

descriș infracțiunea în cauză săvârșită de oamenii de afaceri prin intermediul atribuțiilor profesionale ale acestora.

Fiind reglementată de art. 126 al Constituției Republicii Moldova, economia Republicii Moldova ca o economie de piață, legiuitorul se referă la o economie națională. În cadrul aceleiași prevederi este statuat faptul că statul trebuie să asigure, printre altele: libertatea comerțului și activității de întreprinzător; protecția concurenței loiale; crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție; protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară etc. Astfel, economia națională este valoarea socială fundamentală apărată prin mijloace juridico-penale împotriva infracțiunilor economice.

Cadrul normativ de drept penal în materia infracțiunilor economice a cunoscut pe parcursul timpului o continuă evoluție, ceea ce a determinat, sub aspect juridic eficiența combaterii și prevenirii infracțiunilor cu caracter economic.

Despre reglementarea infracțiunilor economice în Republica Moldova putem vorbi începînd cu anul 1990, dar mai ales odată cu adoptarea codului penal al Republicii Moldova în 2002. Vechiul cod penal era de fapt cel sovietic, și deși conținea în cadrul său un capitol destinat infracțiunilor economice, acesta includea și infracțiuni din domeniul construcțiilor și infracțiuni ecologice. Totuși după 1990 au fost operate un șir de modificări și completări la codul penal din 1961, care au fost determinate de schimbările economice din Republica Moldova, trecerea la economia de piață, relații

economice libere, etc. Astfel au fost introduse reglementări cu privire la infracțiunile economice, și anume: art. 155/2 – Folosirea neconform destinației a mijloacelor bugetare, art. 155/3 – Dezafectarea sau nerambursarea creditului, art. 155/4 – Falimentul intenționat și fictiv, art. 159/1 – Producerea sau comercializarea produselor (mărfurilor) periculoase pentru viața și sănătatea consumatorilor, art. 164/1 – Eschivarea de la prezentarea documentelor și a datelor cu privire la venit, art. 164/2 – Evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, art. 164/3 – Evaziunea fiscală a persoanelor fizice ș.a.

Infracțiunile economice sunt acele fapte social periculoase care atentează la relațiile în dezvoltarea aserțiunilor date, menționăm că obiectul juridic generic al infracțiunilor economice este constituit din relațiile sociale cu privire la economia națională (alias relațiile sociale economice), bazate pe următoarele principii de desfășurare a activității economice: libertatea activității economice; exercitarea activității economice în temeiuri legale; concurența loială a subiectelor activității economice; buna-credință a subiectelor activității economice; interzicerea formelor vădit infracționale ale conduitei subiectelor activității economice.

În privința obiectului juridic special al infracțiunilor economice, acesta îl formează relațiile sociale ce vizează anumite valori sociale concrete, care derivă din economia națională a Republicii Moldova. Există și cazuri când infracțiunile economice au un obiect juridic special complex, nu un obiect juridic special simplu. De exemplu, în situația infracțiunii prevăzute la art. 238 CP RM, obiectul juridic principal îl constituie relațiile sociale cu privire la obținerea legală a creditului. La rândul său, obiectul juridic secundar al acestei infracțiuni îl formează relațiile sociale cu privire la posesia asupra creditului.

Subiectul activ nemijlocit al acestor infracțiuni poate fi, în principiu, orice persoană fizică; dispozițiile prin care se incriminează aceste fapte necondiționând existența infracțiunii de vreă calitate specială a autorului. De la această regulă, există totuși o excepție la infracțiunea de divulgare a secretului economic, în sensul că subiect activ nu poate fi decât o persoană care cunoaște datele și informațiile pe care le divulgă ca urmare a atribuțiilor sale de serviciu.

De regulă, aceste infracțiuni se pot comite în toate formele de participare.

În continuare, vom analiza reglementarea răspunderii penale pentru infracțiuni economice în legislația **Republicii Belarus și a Republicii Moldova**. Am ales Republica Belarus deoarece a făcut parte din același sistem sovietic, ca și Republica Moldova, iar în prezent este membră a CSI și reprezintă un stat cu care țara noastră colaborează în domeniul relațiilor economice.

În Republica Belarus infracțiunile economice, la fel ca și în legislația Republicii Moldova sunt reglementate de Codul Penal. Astfel, Codul penal belorus din anul 1996, care este în vigoare pînă în prezent, conține un capitol separat care

se numește “Infracțiuni contra ordinii realizării activității economice”. Acest capitol include 43 de infracțiuni. Codul penal al Republicii Moldova din anul 2002, conține la fel un capitol “Infracțiuni economice”, ce conține 24 de articole referitoare la infracțiunile economice.

Din analiza spectrului de infracțiuni economice în legislația celor două state, observăm că legislația Republicii Belarusi reglementează mai detaliat sau separate anumite fapte, pe care Codul penal moldovenesc le conține în unul și același articol. De exemplu: articolul 237 din Codul penal al RM reglementează fabricarea sau punerea în circulație a cardurilor sau a altor carnete de plată false, în timp ce legislația belorusă atribuie acestor fapte cel puțin 5 articole (art. 226, 226/1, 226/2, 226/3, 227). La fel menționăm că Codul penal belorus spre deosebire de cel moldovenesc reglementează la acest capitol și fapte ce țin de concurența loială (art. 247-250), insolvabilitatea este reglementată prin 4 articole, în timp ce legislația penală moldovenească reglementează doar 2 articole în acest sens, iar codul penal al RM reglementează executarea necalitativă a construcțiilor sau încălcarea de către proprietari, chiriași sau arendași a regulilor de exploatare, reparație și modificare a locuințelor dintr-un bloc de locuit, faptă neincrimată în capitolul similar al codului penal belorus. Acestea, dar și alte aspecte ne determină să conchidem că legislația penală a celor două state reglementează infracțiunile economice în legislația penală, dar diferite aspecte ale acestora.

Din start am observat că legislația penală belorusă nu prevede atragerea la răspundere penală a persoanelor juridice, astfel, în conținutul componentelor de infracțiuni sunt prevăzute sancțiuni doar pentru persoanele fizice, ceea ce rezultă că persoana juridică nu poate fi subiect al infracțiunilor economice conform codului penal belorus. Acest fapt însă este reflectat în legislația penală a Republicii Moldova, care a fost inclusă în actualul cod penal, deoarece deseori anume persoanele juridice sunt subiecte ale infracțiunilor economice.

Din analiza sancțiunilor stabilite pentru infracțiunile economice în Belarus observăm că de cele mai dese ori se aplică așa sancțiuni ca: limitarea libertății, privațiunea de libertate, amenda, arestul, confiscarea bunurilor, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a practica anumite activități. Codul penal al Republicii Moldova prevede pentru astfel de infracțiuni în special amenda, privațiunea de libertate, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a practica o anumită activitate. La fel, am observat că legislația penală moldovenească este mai dură, față de cea belorusă, adică prevede pedepse mai mari: de exemplu Belarus 2-7 ani, Republica Moldova 7-12 ani pentru infracțiunea de falsificare a banilor.

Totodată am observat și o lacuna comună a legislației penale a celor două state, și anume faptul că nici codul penal belorus, nici cel moldovenesc nu reglementează noțiunea de infracțiune economică, precum și noțiunea de “practicare ilegală a activității de întreprinzător”.

În acest context mai putem menționa că în mare parte legislația penală a Republicii Belarus este foarte asemănătoare cu cea a Republicii Moldova atît referitor la reglementarea infracțiunilor economice, cît și la general. Acest fapt se datorează probabil, și sistemului communist din care am făcut parte, dar și relațiilor economice asemănătoare, fiind ambele membre ale CSI.

Codul penal al Republicii Belarus conține în calitate de infracțiuni economice astfel de fapte ca: Încălcarea regulilor de efectuare a tranzacțiilor cu metale sau pietre prețioase; Încălcarea regulilor de deschidere a conturilor bancare înafara teritoriului Belarusului, neîntoarcerea valutei dinafara țării, nerestituirea pe teritoriul țării a valorilor istorico-culturale, spionajul comercial, divulgarea secretului comercial, acestea însă nu sunt incriminate de capitolul dat a legislației penale moldovenești.

Am încercat să analizăm în plan comparativ unele infracțiuni economice care sunt foarte des întîlnite atît în Republica Belarus, cît și în Republica Moldova, pentru a evidenția aspectele comparative dintre legislația celor două țări. Am luat ca bază infracțiunea de contrabandă, care este reglementată de art. 288 a legislației penale beloruse și de art. 248 a legislației penale moldovenești. În ambele cazuri observăm că ipoteza și dispoziția infracțiunii este similară în legislația celor două state, deși sunt structurate diferit: de exemplu codul penal belorus include într-un singur aliniat trecerea peste frontiera vamală a armamentului, a dispozitivelor explozive, a munițiilor, substanțelor narcotice și psihotrope, în timp ce legislația penală moldovenească le separă în două aliniate, pe de altă parte, legislația penală belorusă atribuie două aliniate circumstanțelor agravante (repetat, cu aplicarea violenței, de un grup organizat, etc.) în timp ce codul penal moldovenesc clasifică toate aceste circumstanțe într-un singur aliniat. Referitor la sancțiunea normei date, observăm că Codul penal al Republicii Moldova prevede răspundere penală și pentru comiterea faptei de contrabandă de către persoana juridică, iar pentru persoana fizică stabilește pedeapsă sub formă de amendă în mărime ce cuprinde 150 pînă la 1000 de unități convenționale, în dependență de gravitatea faptei și valoarea prejudiciului adus; privațiune de libertate pînă la 10 ani. Codul penal belorus, pentru aceleași fapte prevede sancțiuni doar pentru persoanele fizice și stabilește drept sancțiuni: amenda – mărimea căreia nu este indicată în conținutul normei penale, fiind lăsată la discreția organului judiciar, limitarea libertății pe un termen de pînă la 5 ani, privațiune de libertate de pînă la 12 ani, la fel mai prevede în calitate de pedeapsă suplimentară pentru alin 2, 3, 4 – confiscarea averii, ceea ce nu întîlnim în legislația Republicii Moldova. Astfel se întîmplă că deseori persoanele ce se fac vinovate de comiterea infracțiunii de contrabandă sunt sancționate doar cu o amendă, iar bunurile ce au constituit obiectul contrabandei sunt recuperate. Din acest considerent, în prezent se discută în privința excluderii infracțiunii de contrabandă din codul penal și reglementarea acestei

fapte de codul vamal, astfel încît organele vamale să aibă posibilitatea de a confisca bunurile ce constituie contrabandă din start, fără a aștepta decizia instanței de judecată.

O altă infracțiune economică care pune în pericol economia ambelor țări este spălarea banilor, reglementată de art. 235 din codul penal belorus și art. 243 codul penal al Republicii Moldova. Această infracțiune presupune săvârșirea acțiunilor orientate fie spre atribuirea unui aspect legal sursei și provenienței mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor obținute ilicit în urma săvârșirii infracțiunilor, fie spre tănuirea, deghizarea sau denaturarea informației privind natura, originea, mișcarea, plasarea sau apartenența acestor mijloace bănești, bunuri sau venituri, despre care persoana știe că provin din activitate infracțională; dobîndirea, posesia sau utilizarea de bunuri, cunoscînd că acestea provin din săvârșirea unei infracțiuni, participarea la orice asociere, înțelegere, complicitatea prin ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor în cauză.

Observăm că ambele legislații incriminează practic aceleași fapte cu referire la această infracțiune. Sancțiunile prevăzute pentru această faptă sunt: legislația belorusă prevede amendă, fără a fi stabilită mărimea acesteia în textul penal, privarea de dreptul de a mai ocupa anumite funcții sau a desfășura anumită activitate în unele cazuri fiind însoțită și de amendă, sau privațiune de libertate pe termen de pînă la 4 ani. În cazul prezenței circumstanțelor agravante aceste sancțiuni se măresc și anume: privațiune de libertate de la 4 la 10 ani cu confiscarea averii și cu privarea dreptului de a mai ocupa anumite funcții sau a desfășura anumită activitate.

Codul penal al Republicii Moldova pentru aceeași infracțiune prevede sancțiuni sub formă de: amendă în mărime de la 500 la 1.000 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar pentru fapte comise în circumstanțe agravante – cu amendă în mărime de la 1.000 la 5.000 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 10 ani.

Concluzii. În urma celor analizate putem concluziona că legislația penală a celor două state nu diferă esențial în privința reglementării infracțiunilor economice, mai mult decît atît, în foarte multe cazuri se aseamănă sau chiar sunt identice prevederile. Pe de altă parte, vorbind despre răspunderea penală pentru infracțiunile economice, așa menționa că Codul penal belorus prevede un spectru mai larg de sancțiuni pentru infracțiunile economice, față de legislația moldovenească, acolo întîlnim și arestul, și munca neremunerată în folosul comunității, și limitarea de libertate, etc., care nu sunt prevăzute ca sancțiuni pentru infracțiunile economice din Republica Moldova.

O altă caracteristică este faptul că legislația penală moldovenească prevede mai concret mărimea sancțiunii, de exemplu mărimea amenzii sau termenul pentru care persoana este private de dreptul de a ocupa anumite funcții,

pe cînd legislația belorusă este mai puțin democrată în acest sens, fiind stabilit doar că se aplică amendă sau privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții, fără a concretiza mărimea acestora sau în dependent de ce se stabilesc acestea. Acest fapt ne duce spre gîndul că diferite persoane care au comis aceeași faptă pot fi sancționate diferit, la discreția organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

Totodată am observat că legislația belorusă este mai dură în privința practicării ilegale a activității de întreprinzător sau pseudoactivitatea de întreprinzător, pe cînd legislația Republicii Moldova stabilește sancțiuni mai lejere, cum ar fi amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității (art. 241), în timp ce legislația belorusă pentru aceeași faptă prevede privațiune de libertate.

În plus este salutar faptul că legislația belorusă conține cîteva articole în capitolul infracțiunilor economice, care se referă la concurență și aspecte legate de acestea.

Legislația Republicii Belarus mai prevede și posibilitatea eliberării de răspundere penală pentru infracțiunile economice în cazul în care persoana se regret

cele comise și este de acord să restituie prejudicial adus statului în acest sens (eschivarea de la plata impozitelor, neachitarea taxelor vamale, practicarea ilegală a activității de întreprinzător etc.). Această dispoziție a fost introdusă prin adoptarea Decretului Președintelui Republicii Belarus din 12.09.2005 nr. 426. Acest fapt se rezumă la situația cînd persoanele fizice sau juridice de bună voie doresc să restituie prejudiciu, care ar duce la completarea bugetului statului, deoarece în caz contrar aceste persoane nu numai că nu vor restitui paguba, dar vor fi întreținute în închisoare din contul statului, cum se întîmplă în Republica Moldova. Acest fapt mi se pare unul foarte rentabil pentru economia țării și benefic de a fi introdus și în legislația Republicii Moldova.

Deci, ațit codul penal al Republicii Belarus, cît și cel al Republicii Moldova reglementează în egală măsură infracțiunile economice, stabilind tragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate de aceste fapte, doar că în unele cazuri diferă sancțiunile pentru faptele date. Acestea vor fi reflectate în tabelul de mai jos.

Infracțiunea	Privațiune de libertate	Limitarea libertății	Amendă	Confiscarea bunurilor	Privarea de dreptul ocup. funcț.
Fals. banilor Belarus – 221 Moldova – 236	2-7ani/5-12ani 7-15ani/10-20ani	2-5 ani	- 100-600 u.c.	+ -	- -
Fals. mijl. plată Belarus – 222 Moldova – 237	2-6ani/3-10ani 2-5ani/5-10ani	2-5ani	- 200-700 u.c.	+ -	- -
Contrabanda Belarus – 288 Moldova – 248	0-5ani/7-12ani 0-2ani/3-10ani	0-5ani	+????? 150-1000 u.c.	+ -	+ +
Eschiv achit tx.vamale Belarus – 231 Moldova – 249	0-3ani/0-6ani 0-2ani/3-5ani	0-5ani	+?????? 300-1000 u.c.	- -	+ -
Pract ileg act antreprenoriat Belarus – 233 Moldova – 241	0-3ani/2-7ani 0-2ani	0-2ani	+?????? 500-1000 u.c.	+ -	+ +
Pseudoact. antreprenoriat Belarus – 234 Moldova – 242	0-6ani/3-6ani 0-3ani	0-5ani	+????? 200-500 u.c.	+ -	+ +

Referințe bibliografice

1. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002 // Publicat : 14.04.2009 în Monitorul Oficial, nr. 72-74.
2. Codul penal al Republicii Belarus, nr. 275-3 din 9 iulie 1999.

3. Comentariul Codului penal al Republicii Moldova. Autori: Alexei Barbăneagră, Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci, Trofim Carпов, Valeriu Cușnir, Radion Cojocaru, Alexandru Mariș, Tudor Popovici, Gheorghe Ulianovschi, Xenofon Ulianovschi, Nicolae Ursu, Victor Volcinschi. – Chișinău. Editura Sarmis, 2009.